

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 14. septembrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Igaunijā reģistrēta
komersanta [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas
ierosināšanu (pieteikums Nr. 145/2022),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Kriminālprocesa likuma 547.¹ panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma), ciktāl tā neparedz juridiskās personas, pret kuru process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu ir izdalīts atsevišķā lietvedībā, efektīvu tiesību aizsardzību, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no [datums].

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Ja process piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai izdalīts atsevišķā lietvedībā vai uzsākts, pamatojoties uz šā likuma

439. panta 3.¹ daļu, tiesvedība notiek, ievērojot lietas izskatīšanas kārtību pirmās instances tiesā, ciktāl šā likuma 51. nodaļā nav noteikts citādi.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai tai Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka [datums] tika uzsākts kriminālprocess, kura ietvaros par aizdomās turēto atzīta fiziska persona, kurai pieder Pieteikuma iesniedzējas akcijas. Vēlāk kriminālprocesa ietvaros tika pieņemts lēmums uzsākt procesu piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai Pieteikuma iesniedzējai. Krimināllietas iztiesāšanas pirmajā instancē gaitā tika pieņemts lēmums izdalīt atsevišķā lietvedībā procesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu Pieteikuma iesniedzējai (turpmāk – izdalītais process).

Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētā norma neparedz juridiskās personas, pret kuru process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu ir izdalīts atsevišķā lietvedībā, efektīvu tiesību aizsardzību. Proti, Satversmē ietverto pamattiesību aizskāruma pamatā esot tiesiskā regulējuma nepilnība – apstrīdētās normas šaurais tvērums. Esošais tiesiskais regulējums neparedzot Pieteikuma

iesniedzējai tiesības piedalīties un īstenot savas procesuālās tiesības krimināllietas, kas uzsākta pret fizisku personu, iztiesāšanā, kā arī neparedzot Pieteikuma iesniedzējai piekļuvi visiem šīs krimināllietas materiālos esošajiem pierādījumiem, kuriem var būt nozīme arī izdalītajā procesā. Tāpat tiesiskais regulējums neparedzot izdalītā procesa apvienošanu ar krimināllietu pret fizisko personu. Visbeidzot, tiesiskais regulējums pieļaujot situāciju, ka izdalītajā procesā nozīmīgi apstākļi tiek konstatēti atsevišķā krimināllietā pret fizisko personu bez Pieteikuma iesniedzējas iespējām ietekmēt šīs krimināllietas iznākumu, un vēlāk spēkā stājies tiesas spriedums šajā krimināllietā var tikt izmantots kā fakta legālā prezumpcija izdalītajā procesā. Tādējādi apstrīdētā norma, ciktāl tā neparedz juridiskās personas, pret kuru process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu ir izdalīts atsevišķā lietvedībā, efektīvu tiesību aizsardzību, aizskarot Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka konstitucionālā sūdzība galvenokārt ir subsidiārs (papildu) personas pamattiesību aizsardzības mehānisms gadījumos, kad ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem nav iespējams novērst pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 26. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-38-03 8.1. punktu*). Satversmes tiesas likumā ietvertā subsidiaritātes principa mērķis ir panākt, lai tiesa, izskatot lietu pēc būtības, visupirms izmantotu tās rīcībā esošās tiesību piemērošanas un interpretācijas metodes Satversmei atbilstoša rezultāta sasniegšanai (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 19. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-71-01 14. punktu*). Demokrātiskā tiesiskā valstī tieši vispārējās jurisdikcijas un administratīvās tiesas

ir atzīstamas par efektīvāko mehānismu, kas, izvērtējot katru gadījumu individuāli, var konstatēt, vai ir ievērots saprātīgs līdzsvars starp konkrētās personas tiesībām un sabiedrības interesēm (*sk. arī Satversmes tiesas 2019. gada 7. oktobra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2018-19-03 15.2. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka tiesvedība krimināllietā pret fizisko personu, kā arī izdalītajā procesā vēl turpinās. Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka nedz Vidzemes rajona tiesas tiesneša [datums] lēmuma, ar kuru Pieteikuma iesniedzējas lūgums par krimināllietas izprasīšanu izdalītajā procesā tika noraidīts, pārsūdzība kopā ar galīgo pirmās instances tiesas nolēmumu, nedz lūguma iesniegšana pirmās instances tiesai par abu krimināllietu apvienošanu un secīga tiesas lēmuma pārsūdzība kopā ar galīgo pirmās instances tiesas nolēmumu, nav efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi.

Lai arī pirmās instances tiesas tiesnesis, atsaucoties citstarp uz Kriminālprocesa likuma 375. panta pirmo un otro daļu, noraidīja Pieteikuma iesniedzējas lūgumu par krimināllietas izprasīšanu, kā arī atzina, ka nav iespējama izdalītā procesa apvienošana ar pamata krimināllietu pret fizisko personu, tomēr kolēģijai nav pamata uzskatīt, ka turpmākais tiesvedības process vispārējās jurisdikcijas tiesā nebūtu uzskatāms par efektīvu iespēju aizstāvēt aizskartās pamattiesības. Vispārējās jurisdikcijas tiesa vēl nav pieņēmusi galīgo nolēmumu izdalītajā procesā. Tādējādi nav vēl zināms, vai Pieteikuma iesniedzējas apgalvotais pamattiesību aizskārums netiks novērsts jau vispārējās jurisdikcijas tiesā.

Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka minēto tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošana ievērojami pārkāptu Pieteikuma iesniedzējas tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Tomēr iespējamais tiesvedības ilgums pats par sevi arī nav uzskatāms par pietiekamu pamatojumu efektīvu vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu neesamībai.

Pieteikuma iesniedzēja arī norāda, ka Satversmes tiesai ir tiesības lemt par konstitucionālo sūdzību izskatīšanu, atkāpjoties no subsidiaritātes principa ievērošanas. Tomēr lietas ierosināšana uz Satversmes tiesas likuma 19.² panta trešās daļas pamata ir sevišķs izņēmuma gadījums. Lai konstitucionālās sūdzības

izskatīšanu atzītu par vispārsvarīgu, nepieciešams konstatēt ne vien to, ka tajā aprakstītais tiesiskais stāvoklis bez konkrētā pieteikuma iesniedzēja skar arī citas personas, bet arī, lai konkrētā tiesiskā situācija pati par sevi būtu atzīstama par sevišķi būtisku un prasītu nekavējošu tās atrisināšanu. Savukārt būtisks kaitējums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir tāds kaitējums, kas personas tiesībām un interesēm vienlaikus rada nelabvēlīgas un neatgriezeniskas sekas.

No pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka Pieteikuma iesniedzējas situācija būtu atzīstama par sevišķi būtisku un prasītu nekavējošu tās atrisināšanu Satversmes tiesā, pirms ir izsmelti visi vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi. Tāpat no pieteikuma nav secināms, ka Pieteikuma iesniedzējas tiesībām un interesēm tiktu radītas nelabvēlīgas un vienlaikus neatgriezeniskas sekas, tas ir, sekas, kuras nevarētu novērst ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai ir pieejami vispārējie tiesību aizsardzības līdzekļi savu aizskarto tiesību aizsardzībai, kurus tā vēl nav izmantojusi.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrās daļas prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Igaunijā reģistrētā komersanta [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 145/2022).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš